

EFNI:

Biðlistar eftir
völdum 1
skurðaðgerðum,
febrúar 2015

Ritstjórn

Sigríður Haraldsdóttir
sviðsstjóri, ábm.

Jónína M. Guðnadóttir

Ritstjóri

Hildur Björk Sigbjörnsdóttir

EMBÆTTI LANDLÆKNIS HEILBRIGÐISUPPLÝSINGAR

Barónsstíg 47
101 Reykjavík
Sími: 510 1900
Bréfasími: 510 1919

Netfang: mottaka@landlaeknir.is
Veffang: www.landlaeknir.is

Heimilt er að nota efni þessa
fréttabréfs, sé heimildar getið.

BIÐLISTAR EFTIR VÖLDUM SKURÐAÐGERÐUM, FEBRÚAR 2015

Embætti landlæknis hefur nú birt uppfært yfirlit yfir stöðu á biðlistum eftir völdum skurðaðgerðum. Það ber að árétta að í eftirfarandi samantekt **vísar fjöldi á biðlista ávallt til þeirra sem beðið hafa lengur en 3 mánuði eftir aðgerð**. Sjúklingar sem bíða skemur en þrjá mánuði eru skráðir á svonefnda vinnulista og þannig bíða í reynd fleiri eftir aðgerð en eingöngu þeir sem eru á biðlista.

Á heildina litið er um fjölgun að ræða eða óbreytt ástand á biðlistum þeirra völdu skurðaðgerða sem hér um ræðir frá síðustu mælingu í október. Greina má fækkun á biðlistum þriggja aðgerðahópa. Ekki virðist hægt að tengja fjölgun á biðlistum beint við verkfall lækna í lok síðasta árs þar sem aukningin er ekki áberandi meiri en verið hefur undanfarið ár. Þó er heldur ekki hægt að útiloka að fjölgun á sumum biðlistum sé vegna verkfallsins.

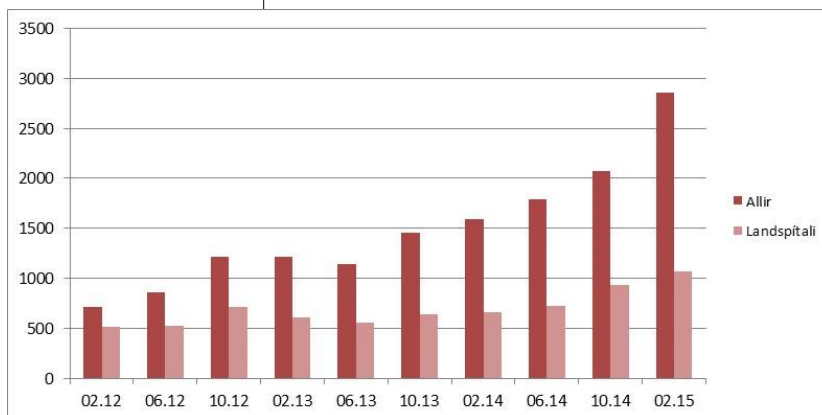
Eftir sem áður eru fjölmennustu biðlistarnir eftir skurðaðgerð á augasteini og gerviliða-aðgerðum á mjöðm og hné. Mest áberandi er fjölgun á biðlista eftir **skurðaðgerð á augasteini** en sú aukning sýnist þó vera meiri en raunin er vegna breyttra forsendna við talningar á biðlistum. Í kjölfar síðustu innköllunar kom í ljós misræmi milli þess hvort stofnanir/starfsstofur teldu *einstaklinga* eða *aðgerðir* á biðlista. Í tilviki augasteinsaðgerða er oft um að ræða aðgerðir á báðum augum sem gerðar eru með u.þ.b. mánaðar millibili. Þar sem um er að ræða aðskildar aðgerðir og einstaklingar koma í slíkum tilvikum oftast einu sinni fyrir á viðkomandi biðlista var ákveðið að réttast væri að setja fram upplýsingar um fjölda aðgerða (augna) á biðlistanum. Þetta varð til þess að nokkrir aðilar þurftu að breyta aðferðum við talningar sem leiðir til þess að fjölgun á biðlistum virðist

meiri en raunin er (sjá nánari umfjöllun hér að neðan).

Áætlaður biðtími – samræmt verklag

Sem fyrr eru birtar tölur um áætlaðan biðtíma. Vakin er athygli á því að nú hefur verklag við útreikning á áætluninni verið samræmt milli stofnana. Áætlaður biðtími er nú fundinn með því að deila heildarfjölda á biðlista með meðalfjölda aðgerða á viku síðastliðið ár (meðalafköst á viku). Hafa ber í huga að ýmislegt getur haft áhrif á hvort þessi áætlun endurspeglar raunveruleikann. Ef margir á biðlistum vilja fresta aðgerð þegar röðin er komin að þeim þá veldur það því að heildarfjöldi á biðlista er ofmetinn og áætlaður biðtími að sama skapi. Þá má gera ráð fyrir því að áætlaður biðtími sé vanmetinn ef hlutfall bráðaaðgerða af heildarfjölda framkvæmdra aðgerða er hátt.

Annar mælikvarði á biðtíma er svokallaður *raunmeðalbiðtími*. Hefur honum verið bætt við yfirlitið að þessu sinni. Raunmeðalbiðtími er fenginn með því að skoða hversu lengi einstaklingar sem fóru í aðgerð á ákveðnu tímabili (t.d. janúar–desember 2014) höfðu beðið. Sá biðtími endurspeglar í raun þá stöðu sem var á biðlista á þeim tíma sem viðkomandi fór inn á listann. Hafi í millitiðinni orðið mikil aukning á fjölda á biðlista verður raunmeðalbiðtími því líklega vanmetinn. Verði mikil breyting á afköstum milli ára munu báðir ofantaldir mælikvarðar verða skekktir. Af ofansögðu má sjá að mikilvægt er að taka upplýsingum um áætlaðan biðtíma með talsverðum fyrirvara. Sjúklingar þurfa ávallt að snúa sér til viðkomandi stofnunar/starfsstofu til þess að fá nánari upplýsingar um stöðuna hverju sinni.

Mynd 1. Fjöldi á biðlista (bið > 3 mánuðir) eftir skurðaðgerð á augasteini frá febrúar 2012 – febrúar 2015. Athugið að frá og með febrúar 2015 voru talningar samræmdar á þann hátt að nú telja allir fjölda aðgerða (augna) á biðlista en ekki fjölda einstaklinga. Landspítali er eini aðilinn sem hefur frá upphafi gefið upp fjölda aðgerða en ekki einstaklinga.

Aðgerðir á augasteini

Enn lengist biðlisti eftir **skurðaðgerð á augasteini** (mynd 1). Nú er 2.861 aðgerð á biðlista af 3.409 aðgerðum (vinnulisti + biðlisti) sem liggur fyrir að þarf að framkvæma. Það þýðir að rúm 83% aðgerðanna hafa beðið lengur en 3 mánuði. Við síðustu innköllun voru 2.068 aðgerðir/einstaklingar á biðlista sem er ekki fyllilega sambærilegt við fjöldann nú þar sem ákveðnar stofnanir/starfsstofur miðuðu talningar við fjölda einstaklinga á biðlista en ekki fjölda aðgerða (sjá nánari útskýringar í þriðju efnisgrein greinargerðar). Aukningin er því í raun ekki eins mikil og hún virðist fljótt á litið vera. Aðferðir við talningar á Landspítala hafa haldist óbreyttar og því er ágætt að nota þær sem mælikvarða á aukninguna. Í október 2014 var 931 aðgerð á biðlista á Landspítala en nú eru þær 1.068 sem er aukning upp á tæp 15%. Áætlaður biðtími eftir augasteinsaðgerð

hefur að sama skapi lengst. Hjá Sjónlagi er áætluð bið eftir aðgerð nú tæplega 3 ár en styst er biðin hjá sjálfstætt starfandi augnlæknum með aðstöðu á Sjúkrahúsinu á Akureyri, um 35 vikur. Áætluð bið á Landspítala er 88 vikur. Þeir sjúklingar sem fóru í aðgerð á Landspítala á árinu 2014 reyndust hins vegar hafa beðið skemur eða að meðaltali 37 vikur (raunmeðalbiðtími). Þetta sýnir vel að mat á áætluðum biðtíma ber að taka með allnokkrum fyrirvara. Margir þættir geta haft áhrif á þessa útreikninga eins og þegar hefur verið útskýrt að framan.

Aðgerðir vegna gerviliðs í mjöðm

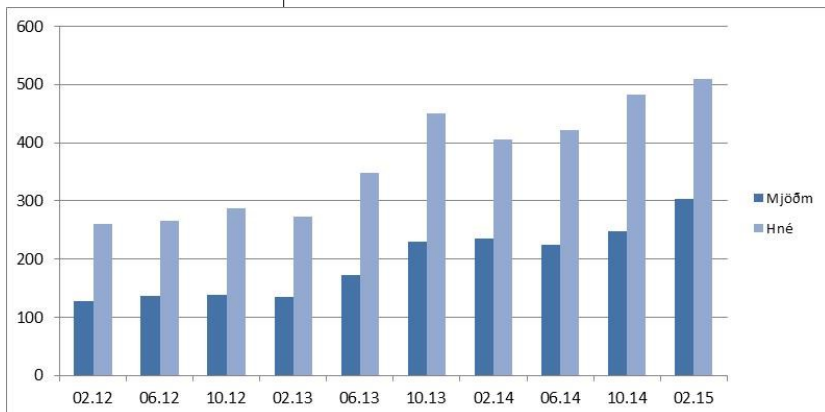
Alls hafa 304 einstaklingar beðið lengur en þrjá mánuði eftir **gerviliðaaðgerð á mjöðm**, sem er fjölgun um rúmlega 23% frá því í október. Alls eru 397 á heildarbiðlista (vinnulisti + biðlisti) sem þýðir að tæp 77% einstaklinga hafa beðið lengur en 3 mánuði eftir aðgerð. Áætluð bið eftir aðgerð er rúmt ár á Heilbrigðisstofnun Vesturlands á Akranesi en um 35 vikur á Landspítala og 24 vikur á Sjúkrahúsinu á Akureyri. Áætlaður biðtími hefur því lengst lítillega frá síðustu mælingu.

Aðgerðir vegna gerviliðs í hné

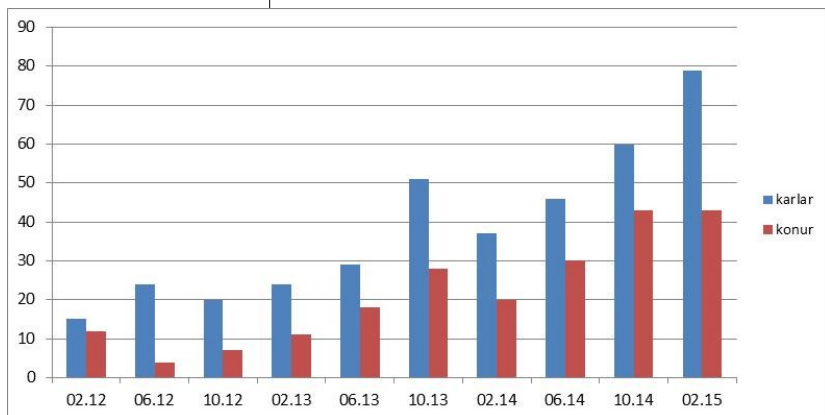
Þeim sem eru á biðlista eftir **gerviliðaaðgerð á hné** hefur einnig fjölgað lítillega, úr 483 í október í 510 nú í febrúar sem er aukning upp á 5,6%. Alls eru 658 einstaklingar á heildarbiðlista eftir aðgerð. Hlutfall þeirra sem beðið hafa lengur en 3 mánuði eftir aðgerð er því rúm 77%. Áætlaður biðtími eftir aðgerð hefur lengst nokkuð frá síðustu mælingum og er nú 96 vikur á Landspítala en 43 vikur á Sjúkrahúsinu á Akureyri. Þess ber þó að geta að raunmeðalbiðtími fyrir þá sjúklinga sem fóru í aðgerð á árinu 2014 á Landspítala reyndist vera 50 vikur.

Valdar aðgerðir á grindarholslíffærum kvenna

Konum sem beðið hafa lengur en þrjá mánuði eftir **völdum aðgerðum á grindarholslíffærum kvenna** (þ.m.t. vegna legsigs og þvagleka) hefur fjölgað lítillega. Nú eru 259 konur á biðlistanum, en þær voru 249 í júní og 234 á sama tíma fyrir ári. Áætlaður biðtími á Landspítala, þar sem flestar aðgerðirnar eru framkvæmdar, er nú 61 vika en var 44 vikur á

Mynd 2. Fjöldi einstaklinga sem beðið hafa lengur en 3 mánuði eftir gerviliðaaðgerð á mjöðm eða hné, febrúar 2012 – febrúar 2015.

Mynd 3. Fjöldi einstaklinga sem beðið hafa lengur en 3 mánuði eftir aðgerð vegna kviðslits, febrúar 2012 – febrúar 2015.

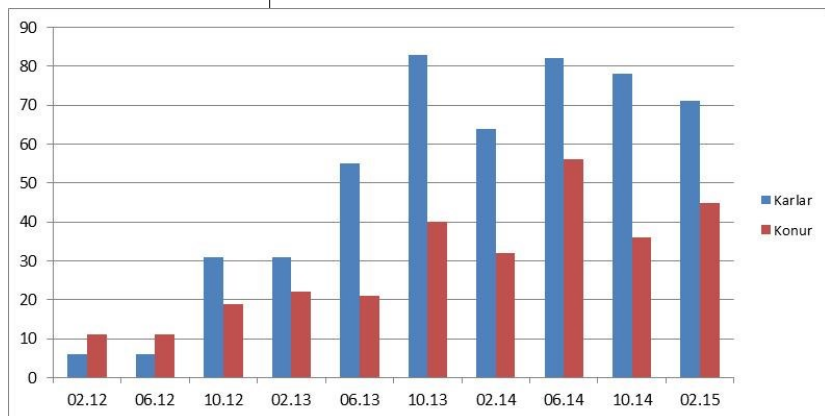
sama tíma fyrir ári. Raunmeðalbiðtími þeirra sem fóru í aðgerð á Landspítala á árinu 2014 var 39 vikur.

Aðgerðir vegna legnáms

Konum sem beðið hafa lengur en þrjú mánuði eftir **legnámsaðgerð** hefur fjölgað úr 119 í 124 frá því í október. Á sama tíma fyrir ári biðu 104 konur lengur en 3 mánuði eftir aðgerð. Áætlaður biðtími er 29–30 vikur á Landspítala og Heilbrigðisstofnun Vesturlands á Akranesi en 16 vikur á Sjúkrahúsinu á Akureyri.

Aðgerðir vegna kviðslits

Einstaklingum á biðlista eftir **aðgerð vegna kviðslits** heldur áfram að fjölga, úr 103 í október í 122 núna. Á sama tíma fyrir ári voru 57 á biðlista. Áætlaður biðtími á Landspítala hefur lengst að sama skapi og er nú 29 vikur en raunmeðalbiðtími þeirra sem fóru í aðgerð á árinu 2014 reyndist vera 11 vikur. Á Heilbrigðisstofnun Vesturlands á Akranesi var

Mynd 4. Fjöldi einstaklinga sem beðið hafa lengur en 3 mánuði eftir aðgerð vegna hjarta- og/eða kransæðamyndatöku (kransæðavíkkjanir meðtaldar), febrúar 2012 – febrúar 2015.

raunmeðalbiðtíminn hins vegar 4–8 vikur en var 2–4 vikur allt síðasta ár. Um 60% einstaklinga á bið- og vinnulistum hafa beðið lengur en þrjú mánuði eftir aðgerð, sem er nokkuð hærra hlutfall en við síðustu tvær mælingar (47%).

Aðgerðir vegna hjarta- og/eða kransæðamyndatöku (kransæðavíkkjanir meðtaldar)

Biðlisti eftir **hjarta og/eða kransæðamyndatöku (kransæðavíkkjanir meðtaldar)** stendur nokkurn veginn í stað miðað við stöðuna í október sl. Nú hafa 116 einstaklingar beðið lengur en 3 mánuði eftir aðgerð. Þegar litið er lengra aftur í tímann má sjá að nokkuð stöðug fjölgun hefur orðið á biðlistanum frá því í júní 2011. Hafa þeir í huga að einstaklingar sem þurfa bráðameðferð fara ekki á biðlistann en koma samt sem áður fram í tölum um fjölda framkvæmdra aðgerða. Þar sem má gera ráð fyrir því að hlutfall bráðaaðgerða af heildarfjölda framkvæmdra aðgerða sé nokkuð hátt má reikna með því að áætlaður biðtími sé vanmetinn.

Við túlkun biðlistaupplýsinga ber að hafa eftirfarandi í huga:

- Biðlistar sveiflast eftir árstímum, t.d. vegna sumarleyfa starfsmanna.
- Sjúklingar geta í samráði við lækni sinn frestað aðgerð en þannig lengist biðtíminn. Að sama skapi skekkist útreikningur á áætluðum biðtíma þar sem færri einstaklingar eru þá í „virkri bið“ eftir aðgerð en heildarfjöldinn gefur til kynna.
- Mikill fjöldi á biðlista jafngildir ekki alltaf langri bið; líta þarf til meðalfjölda framkvæmdra aðgerða á undangengum tímabilum.

Um innköllun og úrvinnslu upplýsinga

Embætti landlæknis hefur staðið fyrir innköllun og úrvinnslu á biðlistaupplýsingum allt frá árinu 1986 með hléum, en frá árinu 2007 hafa biðlistar verið kallaðir inn reglulega þrisvar sinnum á ári. Er þessi gagnasöfnun hluti af lögbundnu eftirlitshlutverki landlæknis, sbr. lög um landlækni og lýðheilsu nr. 41/2007.

Upplýsingar um biðlista eru birtar reglulega með ítarlegum skýringum á vef Embættis landlæknis. Birtar eru upplýsingar um fjölda einstaklinga sem beðið hafa lengur en 3 mánuði auk upplýsinga um fjölda framkvæmdra aðgerða.

Embættið hefur kallað eftir upplýsingum um áætlaðan biðtíma frá því í október 2008. Þar sem ýmislegt getur skekkst áætlun á biðtíma ber einungis að hafa hann til hliðsjónar. Sjúklingar og aðstandendur þeirra þurfa ætíð að snúa sér til viðkomandi heilbrigðisstofnunar eða starfsstofu læknis til þess að fá nánari

upplýsingar um stöðuna hverju sinni. Samkvæmt lögum um réttindi sjúklinga nr. 74/1997 er læknum skylt að veita sjúklingi upplýsingar um áætlaðan biðtíma eftir meðferð sem hann þarfnast og upplýsa um möguleika til að fá meðferðina fyrr annars staðar.

Svanhildur Þorsteinsdóttir
Laura Scheving Thorsteinsson